

“No hi ha cap problema tuareg”, respon amb vehemència el president del Níger, Mamadou Tandja, quan hom li pregunta sobre la revolta dels tuaregs que va esclatar al nord del país al febrer de l'any passat. “Només són una colla de bandits”, continua. Si no ha conflicte no pot haver-hi ni diàleg ni contacte amb els tuaregs. Per això, Tandja ha rebutjat la mediació dels presidents de Burkina Faso, Blaise Compaoré; Algèria, Abdelaziz Bouteflika; i Líbia, Moammar al-Gaddafi. A tots tres els ha dit que no han de ficar el nas allà on no els demanen. A més a més, el president blasma contínuament els mitjans de comunicació que informen sobre l'actuació del seu exèrcit i critica l'oposició que demana diàleg amb els rebels.

Tanmateix, la qüestió tuareg inestabilitza el govern d'un dels països més pobres del món (ocupa un dels darrers llocs en l'índex de les Nacions Unides, IDH), que no ha superat la greu sequera de fa anys i que depèn de l'ajuda internacional. I dins l'exèrcit els primers signes de descontentament es van concretar en la deserció, ara fa uns quants mesos, de diversos oficials d'origen haussa, que van ingressar a les files dels guerrillers tuaregs, englobats dins el Moviment Nigerí per la Justícia (MNJ). Amb la incorporació dels oficials i d'un grapat d'ex-rebels de les Forces Armades Revolucionàries del Sàhara (FARS), la guerrilla tuareg va augmentar la capacitat d'acció. Les FARS van ser un grup implantat entre una altra comunitat del desert, els tubus, que va ser molt actiu als anys 1990. El novembre del 1997, el grup, dirigit per Bocar Mohammed Sougouma, conegut per *Warabé*, va signar una acord de pau amb el govern.

L'urani al rerefons. Cada vegada més agosarats, aquestes darreres setmanes els combatents de l'MNJ han atacat casernes de l'exèrcit a diverses localitats del nord del país, on la multinacional francesa Areva extreu l'urani, el principal producte d'exportació. L'any 2007, el Níger va exportar 3.500 tones d'urani. Els combats, que han paralitzat algunes instal·lacions mineres, han arribat fins i tot a l'aeroport d'Agadèz, la primera ciutat de la regió. Per tot

El govern del Níger s'enfronta des de fa mesos a una revolta dels tuaregs al nord del país. Els combats han causat desenes de morts, l'èxode de milers de persones i la radicalització del president Mamadou Tandja, que defensa una solució militar. Enmig de tot plegat, França dóna suport al president, sobretot per protegir els interessos d'Areva, una multinacional que explota l'urani a la regió.

La revolta dels tuaregs

plegat, el president Tandja ha donat carta blanca a l'exèrcit, que comet tota mena d'atrocitats, com ara execucions sumàries, segons que van denunciar al mes de març les organitzacions de drets humans locals i Amnistia Internacional. En aquestes incursions, l'exèrcit practica la política de terra cremada a les aldees sospitoses de simpatitzar amb l'MNJ.

Mentrestant, el Parlament del Níger no comparteix la solució militar del president i demana diàleg per a posar fi a un conflicte que entrebanca les exportacions d'urani, malmet el turisme –Agadèz és la principal destinació turística– i es menja bona part del minso pressupost del país. Això no obstant, els parlamentaris han aprovat una llei antiterrorista, demanada per Tandja, que endurirà les penes contra els qui tinguin explosius i armament.

L'enduriment de la política presidencial l'han patit els mitjans de comunicació. El 22 d'abril passat va ser tancada *manu militari* la ràdio Sahara FM, amb seu a Agadèz, acusada d'incitar “l'odi ètnic”. La ràdio, que es destacava per la pluralitat, havia emès un seguit de reportatges sobre la brutalitat del militar en les operacions contra els tuaregs. Uns quants dies abans, el govern havia suspès per tres mesos el bimensual *Aïr*

Info, també d'Agadèz. Des de l'inici de la revolta, la fustigació als mitjans de comunicació que informen sobre la guerra és continuat. Moussa Kaka, que treballa per a Radio France Internacional (RFI), és a la presó des del setembre de l'any passat, per haver entrevistat uns membres de l'MNJ.

Suport internacional. En canvi, tot i ser qüestionat per part de l'oposició, el president Tandja té el suport dels governs de França i dels Estats Units. Una vegada superada la crisi amb Areva, les relacions entre Tandja i el president francès, Nicolas Sarkozy, s'han normalitzat. L'estiu passat, el govern va expulsar el director d'Areva al país, acusat de tenir contactes amb els rebels. Per solucionar la crisi, van haver d'intervenir-hi fins i tot Sarkozy i la presidenta d'Areva, Anne Lauvergeon, que accedí a augmentar d'un 50% el preu de l'urani comprat. En contraprestació, l'empresa francesa podrà participar en l'extracció del jaciment d'Imouraren. Igualment, les relacions són fluides amb el govern dels Estats Units, que considera crucial de mantenir l'estabilitat del Níger per evitar que s'estableixin cèl·lules d'al-Qaida a la regió del Sahel. Segons la premsa crítica, els serveis de seguretat nord-americans van facilitar dades sobre la guerrilla a l'exèrcit.

Amb el primer atac, del febrer de l'any passat, es va liquidar l'acord de pau del 1995. Tradicionalment marginats per un estat a mans de gent del sud, els tuaregs reclamen, ara com abans, més bona distribució dels diners que generen les explotacions mineres. Això no obstant, amb l'afany de presentar-se com un

El tuareg Almustapha Alhacon, que ha treballat a les mines d'urani d'Areva durant 27 anys, parla de les males condicions de treball i dels efectes sobre la salut, en una conferència al fòrum econòmic de Davos, el 23 de gener passat.

EFE

Un conflicte que també s'estén a Mali

L'acord de pau del 4 d'abril del 2008 no ha acabat els combats a Mali. Grups de tuaregs que no han acceptat l'acord, signat amb la mediació del govern de Líbia, ataquen esporàdicament casernes de l'exèrcit al nord-est del país. Les accions, que paralitzen el comerç transsaharià, són condemnades per l'Aliança del Canvi, dirigida per un històric líder tuareg, Ibrahim Ag Bahanya. L'Aliança havia tornat a les armes per reclamar que es complissin els acords de pau del 2006, que establien la participació dels tuaregs en la gestió de les zones on són una minoria important i l'engegada de projectes de desenvolupament. Els tuaregs addueixen que el president Amadou Toumani Touré els té abandonats. Als anys 90 del segle passat, els tuaregs també es van revoltar. Aleshores, van haver de combatre contra l'exèrcit i les milícies pro-governamentals, creades per les poblacions sedentàries per frenar les incursions dels tuaregs. Les milícies van ser dissoltes al març del 1996. Dos anys després es va signar un acord de pau. Durant vuit anys no hi va haver guerra entre els *homes blaus del desert* de Mali i l'exèrcit.

moviment obert, heterogeni i no exclusiu dels tuaregs, el president de l'MNJ, Aghali Lambo, fa un discurs en què evita la qüestió ètnica. Als comunicats, que es poden consultar a la seva pàgina web, Lambo critica la corrupció i la mala gestió del govern de Tandja i demana el diàleg per posar fi a la guerra.

Els tuaregs, un poble berber que parla la llengua tamahaq, desconfien del poder central. En el període de la colònia francesa ja es van revoltar, i l'exèrcit va suar tinta per *pacificar* les zones desèrtiques on es mouen. Coneguts com els *homes blaus del desert* pels turbants d'aquest color que els tapen la cara, viuen a Mali, el Níger, Algèria, Burkina Faso i Líbia.

Antoni Castel